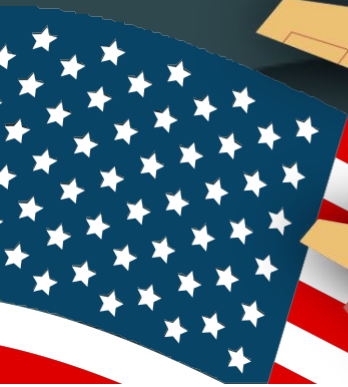

GRĮŽIMAS IŠ JUNGTINIŲ AMERIKOS VALSTIJŲ KĄ REIKIA ŽINOTI?

RENKUOSI
LIETUVĄ

KUO PASIRŪPINTI PRIEŠ IŠVYKSTANT?

Norėdami sustabdyti socialines išmokas, mokamas JAV, asmeniškai atvykite į artimiausią Socialinės apsaugos (angl. Social Security) skyrų ir užpildykite pranešimą, kad paliekatė šalį neribotam /visam laikui.

Atsisakykite prenumeratų, kabelinės televizijos ir kitų paslaugų, kurių išvykus jums neberekės.

Informuokite medicinos įstaigas, jei reikia, parsivežkite medicininių išrašų kopijas.

Pasirūpinkite laiškų peradresavimu.

Prieš išvykdami apsilankykite savo banke ir pasiteiraukite apie pinigines operacijas tarp JAV ir Lietuvos. Bankas turi suteikti klientui kortelę, čekių knygelę ir informaciją, reikalingą elektroniniam pervedimui atlikti. Taip pat pravartu pasiteirauti apie galimus aptarnavimo mokesčius ir laukimo laiką norint pervesti pinigus ar išgryninti čekį užsienyje. Lietuvos bankuose jau siūloma galimybė atsidaryti sąskaitą internetu dar esant užsienyje.

Permokėtų mokesčių susigrąžinimas

JAV mokesčiai metai trunka nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d. Mokesčių mokėtojas privalo pateikti pajamų mokesčio deklaraciją iki kitų metų balandžio vidurio. Jei dėl svarbių priežasčių ir negalite pateikti deklaracijos laiku, galite prašyti pratęsti terminą, naudodami IRS 4868 formą, bet ne vėliau kaip iki spalio 15 d. Mokesčius susigrąžinti galima už ne daugiau kaip trejus ankstesnius mokesčius metus.

Norint susigrąžinti JAV permokėtus mokesčius, reikės pateikti W-2 formas iš buvusių darbuočių (jei neturite W-2, galite pateikti algalapius), socialinės apsaugos kortelės (angl. Social Security Card) kopiją, DS-2019 formą, asmens dokumentus, visas. Gražinimo procesas gali užtrukti 7-9 mėnesius.

Def. metinių deklaracijų ir mokesčių susigrąžinimo reikia kreiptis į JAV Vidaus mokesčių tarnybą (angl. Internal Revenue Service, IRS).

KOKIAIS DOKUMENTAIS PASIRŪPINTI?

Nuosavybės teisę patvirtinantys dokumentai: nekilnojamojo, kilnojamojo ar kito turto pardavimo sutartys

Pensijų fondų dokumentai (pvz. IRA, forma 401(k))

Dokumentai, įrodantys vaikų pabaigtą ugdymo programą ar jos dalį; pažymos iš lituanistinės mokyklos (jei mokytasi); JAV įgyti diplomai

Gyvybės ir turto draudimo dokumentai: atkreipkite dėmesį į sudarytų sutarčių sąlygas, kokie reikalavimai taikomi išvykstant iš JAV

Pažymos iš medicinos įstaigų apie suteiktą gydymą, rekomendacijos, vairuotojo pažymėjimai ir pan.

GRĮŽIMAS SU VAIKAIS

Grįždami su vaikais iš anksto pasidomėkite, kokią ugdymo įstaigą jie galėtų lankyti, su pasirinkta mokykla aptarkite adaptacijos klausimus ir pateikite prašymą stoti į eilę mokytis (internetu arba mokykloje). Lietuvoje yra garantuojamas nemokamas mokslas bendrojo ugdymo mokyklose. Iš užsienio grįžtantiems vaikams numatyta pagalba didesnis finansavimas, individualizuota pagalba integruojantis, išlyginamosios klasės, papildomos lietuvių k. pamokos ir pan. Lietuvoje auga specializuotų mokyklų iš užsienio grįžusiems vaikams integruoti tinklas.

Vaikas, kurio gimimo metu bent vienas iš tėvų yra Lietuvos pilietis, net jei gimė užsienyje, įgyia Lietuvos Respublikos (LR) pilietybę. Vaikai, kurie gimdami įgijo Lietuvos pilietybę, o kitos valstybės pilietybę įgijo iki 18 metų, gali išsaugoti daugybinę pilietybę.

JAV gimusio vaiko įtraukimas į apskaitą

Jei bent vienas iš vaiko tėvų yra Lietuvos pilietis, vaiko gimimas turi būti įtrauktas į apskaitą Lietuvoje. Dokumentus dėl JAV gimusio vaiko įtraukimo į apskaitą turi pateikti vienas iš vaiko tėvų, Lietuvos Respublikos pilietis. Teiktini dokumentai:

prašymas įtraukti vaiko gimimą į apskaitą

tėvų asmens tapatybę patvirtinantys dokumentai

JAV išduotas vaiko gimimo liudijimas patvirtintas tvirtinimo pažyma* (Apostille) ir išverstas į lietuvių kalbą

Dokumentus dėl vaiko įtraukimo į apskaitą galima pateikti diplomatinėms atstovybėms, LR civilinės metrikacijos įstaigoms, konsulinėms įstaigoms, LR ambasada JAV arba internetu per Registru centą

*JAV išduoti gimimo liudijimai yra tvirtinami dokumentą išdavusios valstijos Secretary of State.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI GRĮŽUS Į LIETUVĄ

1

gyvenamoji vieta

Deklaruokite gyvenamąją vietą per 1 mėn. internetu www.epaslaugos.lt arba nuvykę į savivaldybę ar seniūniją, kurioje gyvenate.

Privalomasis sveikatos draudimas (PSD)

Jeigu grįžę iš JAV kurį laiką nedirbate ir nesate draudžiamas valstybės lėšomis, sumokėkite PSD įmokas. Įmokas reikia mokėti nuo pat gyvenamosios vietos deklaravimo Lietuvoje pradžios.

2

Sveikatos priežiūros įstaiga

Pasirinkite ir prisiregistruokite medicinos įstaigoje, kuri yra sudariusi

3

sutartį su teritorine ligonių kasa dėl paslaugų teikimo ir apmokėjimo.

Banko sąskaita

Dauguma bankų leidžia atsidaryti sąskaitą internetu. Turėdami el bankininkystę ir prisijungimo duomenis prie el. valdžios vartų galėsite registruotis ir teikti prašymus įvairioms institucijoms, deklaruoti gyvenamąją vietą ir gauti daugumą viešųjų paslaugų el. būdu.

4

5

Darbas

Jeigu darbo ieškosite tik grįžę – registruokitės Užimtumo tarnyboje (UŽT). Čia jums padės susirasti darbą arba persikvalifikuoti.

Išmokos

Jeigu grįžę neturite pajamų, galite kreiptis dėl socialinių išmokų į „Sodra“ arba gyvenamosios vietos savivaldybę.

6

PRIVALOMASIS SVEIKATOS DRAUDIMAS (PSD)

Sveikatos apsaugos sistema Lietuvoje labai skiriasi nuo amerikietiškosios. Kiekvienas Lietuvoje gyvenamąją vietą deklaravęs asmuo turi mokėti PSD įmokas, skirtas gyventojų sveikatos apsaugai. PSD įmokos dydis sudaro 6.98% nuo visų gautų pajamų, o minimali mėnesio įmoka skaičiuojama nuo minimalaus mėnesinio atlyginimo (MMA) 2023 m. PSD įmokos dydis – 58,63 EUR. Iš šio mokesčio surinkto biudžeto yra išlaikomos ligoninės, poliklinikos bei jų personalas, apmokami kompensuojami vaistai ir kitos medicininės priemonės. PSD žmonėms Lietuvoje garantuoja, kad prirėikus asmuo galės kreiptis į gydymo įstaigą ir sveikatos priežiūros paslaugas gauti nermokamai, laisvai pasirinkus polikliniką, medicinos centrą ar šeimos gydytojo kabinetą.

LR piliečiai, priklausantys socialiai jautrioms gyventojų grupėms (vaikai, moksleiviai, studentai, bedarbiai, pensininkai, kt), draudžiami valstybės lėšomis, t. y. už juos PSD įmokas moka valstybė. Už sandomus darbuotojus PSD įmokas sumoka darbdavys. Kitais atvejais, PSD įmokas reikia susimokėti savarankiškai.

Kas draudžiamas PSD valstybės lėšomis?

Moksleiviai ir
dieninių studijų
studentai

Už registruoti
bedarbiai

Vienas iš tėvų, auginantis
vaiką iki 8 m. arba bent
du nepilnamečius vaikus

Asmenys,
gaujantys bet
kurios rūšies pensiją

ir kitos asmenų grupės

Jei nedeklaravote savo išvykimo į JAV, Lietuvoje jums galėjo susikaupti PSD skola. Taip atsitinka todėl, kad PSD įmokas renkanti „Sodra“ neturėjo duomenų apie išvykimą ir taikė jums prievolę mokėti PSD įmokas. Skola nustoją kauptis tik deklaravus išvykimą ir užpildžius metinę pajamų deklaraciją Valstybinėje mokesčių inspekcijoje (VMI). Jei to nepadarėte išvykdami, grįžus reikės apmokėti įsiskolinimą arba įrodyti, kad per skolos skaičiavimo laikotarpį turėjote teisę būti draudžiamas PSD valstybės lėšomis. PSD skolą reikia sumokėti net jei Lietuvoje negavote sveikatos priežiūros paslaugų.

JAV įgytų diplomų pripažinimas

- Jeigu aukštąjį išsilavinimą įgijote JAV ir ketinate toliau studijuoti Lietuvoje, jums reikės įgyto diplomo pripažinimo. Jį atlieka Studijų kokybės vertinimo centras arba įgaliotoji aukštoji mokykla.
- Užsienyje įgyto mokslo (meno) daktaro laipsnio pripažinimą atlieka Lietuvos mokslo taryba.

JAV įgytų kvalifikacijų pripažinimas

- Ar jums reikės pripažinti įgytą kvalifikaciją Lietuvoje priklauso nuo profesijos: ar ji yra reglamentuojama (pvz., taikoma medicams, teisininkams, mokytojams ir kitoms profesijoms, kurias galite patikrinti Reglamentuojamų profesijų sąrašė). Reglamentuojamas profesijas pripažįsta atskiros, prie atitinkamų ministerijų esančios komisijos.
- Jei jūsų profesija neregamentuojama, apie kvalifikacijos tinkamumą spęs pats darbdavys.

Studijos Lietuvoje

Lietuvoje studijų programas vykdo dviejų tipų aukštosios mokyklos: kolegijos ir universitetai. Priėmimas į Lietuvos aukštąsias mokyklas prasideda birželio 1 d., prašymai pildomi el. būdu. Geriausiai baigusiesiems mokyklas už mokslą aukštosiose mokyklose mokėti nereikia. Užsienio lietuviams taip pat gali būti skiriamos stipendijos, socialinės išmokos ir papildomas konkursinis balas.

Jei pasirinktos studijos vyks lietuvių kalba, o stojantysis negali savo lietuvių kalbos žinių įrodyti dokumentais išduotais kompetetingos institucijos, reikės išlaikyti įskaitą Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Lituanistinių studijų katedroje.

DARBAS GRĮŽUS Į LIETUVĄ

Lietuva grįžtantiems gali pasiūlyti įvairių darbo vietų. Remiantis Valstybinės duomenų agentūros duomenimis, darbo užmokestis Lietuvoje jau ilgą laiką kyla – vidutinis atlyginimas nuo 2018 m. iki 2022 m. padidėjo net 83,5 %. Grįžę galite registruotis UŽT, kur gausite pagalbą ieškodami darbo, galėsite įgyti naują kvalifikaciją, tobulinti esamas kompetencijas. UŽT svetainėje galima rasti ir paklausių profesijų sąrašą, kuris atnaujinamas pagal kiekvieno mėnesio laisvų darbo vietų skaičių.

Ieškodami darbo internete atkreipkite dėmesį ne tik į plačiai žinomas Lietuvos darbo paieškos tinklapius (www.cvonline.lt, www.cvbanks.lt, www.cv.lt, [LinkedIn](https://www.linkedin.com)), bet ir į specialiai grįžtantiems iš užsienio skirtus projektus: [Gal į Lietuvą](#), [Work In Lithuania](#). Šalyje sparčiai plečiasi ir tarptautinės įmonės, ieškančios patirties užsienyje turinčių, anglų ir kitomis kalbomis kalbančių darbuotojų.

Atvykimo išmoka

Jei užsienyje gyvenote bent 5 pastaruosius metus, o grįžę sudarote neterminuotą darbo sutartį pagal profesiją, įtrauktą į aukštą pridėtinę vertę kuriančių profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvoje, sąrašą, ir gaunate ne mažesnę negu 4,1 MMA darbo užmokestį, galite pretenduoti į valstybės skiriamą vienkartinę atvykimo išmoką (4,1 MMA).

Dėl išmokos sąlygų kreipkitės į UŽT (el. pašto adresu: atvykimoismoka@uzt.lt)

Nuotolinis darbas

Lietuva su JAV turi dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartį, apsaugančią nuo mokesčių mokėjimo abiejose šalyse. Pagal šią sutartį, pajamos yra apmokestinamos tik toje šalyje, kurioje asmuo yra rezidentas. Jei gyvenate Lietuvoje ir dirbate JAV darbdaviui – pajamos apmokestinamos Lietuvoje. Jei fizinė darbo vieta faktiškai ir pagal darbo sutartį yra JAV, tada ir mokesčiai mokami JAV. Jei norėsite susigrąžinti permokėtus mokesčius JAV, VMI galėsite išsiimti rezidavimo vietą patvirtinančią FR0254 formą.

LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIETYBĖ

Grįžtantiems iš JAV dažnai aktualus daugybinės pilietybės klausimas. Dabartiniai LR įstatymai leidžia turėti daugybine pilietybe tik išimtiniais atvejais (pvz. tremtiniais ir jų palikuonims, asmenims, kurie gimdami įgijo LR pilietybę, o kitos valstybės pilietybę įgijo iki jiems sukako 18 metų, asmenims, įgijusiems Lietuvos pilietybę išimties tvarka), numatytais Pilietybės įstatyme.

Reikalavimas atsisakyti kitos valstybės pilietybės, priimant Lietuvos pilietybę netaikomas asmenims, kurie yra ištrėti iš okupuotos Lietuvos Respublikos iki 1990 m. kovo 11 d., arba išvykę iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d., arba jų palikuoniams.

- **LR pilietybės atkūrimas.** Jei asmuo turėjo Lietuvos pilietybę iki 1940-06-15, jis turi teisę ją atkurti, jei nėra įgijęs LR pilietybės iki 2011-04-01. Tokią teisę taip pat turi šių asmenų palikuonys – vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai. Tokiu atveju būtina pateikti įrodymus dėl turėtos pilietybės.
- **LR pilietybės grąžinimas.** Jei nutiko taip, kad netekote Lietuvos pilietybės, turite teisę vieną kartą ją susigrąžinti.
- **LR pilietybės įgijimas supaprastinta tvarka.** Lietuvių kilmės asmenys, niekada neturėję Lietuvos Respublikos pilietybės, turi galimybę ją įgyti supaprastinta tvarka. Šiuo atveju reikia įrodyti lietuvių kilmę – kad asmens tėvai/seneliai arba vienas iš tėvų/senelių yra ar buvo lietuviai, bei pateikti rašytinį pareiškimą, kuriuo asmuo deklaruoja, kad laiko save lietuviu.

Prašymai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės teikiami el. būdu per Lietuvos migracijos informacinę sistemą. Kreipiantis dėl pilietybės atkūrimo grąžinimo ar įgijimo supaprastinta tvarka dokumentų originalus galima pateikti Migracijos departamentui Lietuvoje arba LR konsulinę įstaigai JAV.

LEIDIMAI GYVENTI LIETUVOJE

Jeigu į Lietuvą atvykstate neturėdami LR pilietybės, norėdami gyventi Lietuvoje turėsite gauti **leidimą**. **Leidimas gyventi Lietuvoje** gali būti išduodamas skirtingais pagrindais, pvz. lietuvių kilmės, šeimos sujungimo, darbo, studijų ir kitais pagrindais. Dokumentų sąrašas priklauso nuo pagrindo, kurio remiantis norėsite kreiptis dėl leidimo gyventi. Pavyzdžiui, kreipiantis dėl leidimo gyventi lietuvių kilmės pagrindu, reikia pateikti dokumentus, įrodančius lietuvių kilmę bei pažymą dėl neteistumo.

Jeigu į Lietuvą kartu su LR piliečiu atvyksta **šeimos nariai**, turintys JAV pilietybę, jie iškart gali kreiptis dėl nuolatinio leidimo gyventi Lietuvoje šeimos sujungimo pagrindu. Prašymą reikia pateikti per 3 mėn. nuo atvykimo į Lietuvą. Iš anksto pasirūpinkite reikalingais dokumentais (santuokos liudijimu, pažyma dėl neteistumo, sveikatos draudimu ir kt.)

Prašymai dėl leidimų gyventi Lietuvoje teikiami per Lietuvos migracijos informacinę sistemą. Pirmiausiai turite užpildyti prašymą el. būdu, tuomet, per 4 mėn. pateikti dokumentų originalus teritoriniam Migracijos departamento skyriui. Leidimas gyventi Lietuvoje išduodamas per 3 mėn.

Norėdami įgyti Lietuvos pilietybę supaprastinta tvarka arba gauti leidimą gyventi Lietuvoje lietuvių kilmės pagrindu, turėsite įrodyti, kad jūsų tėvai arba seneliai (arba vienas iš tėvų ar senelių) buvo lietuviai. Tai įrodoma pateikiant oficialius dokumentus (pasus, gimimo liudijimus, santuokos liudijimus bei kt.). Neretai asmenys šių dokumentų nebeturi. Tokiu atveju galite kreiptis į Lietuvos valstybės centrinį archyvą arba Lietuvos valstybės istorijos archyvą.

SENATVĖS PENSIJOS DIRBUSIESIEMS JAV

Lietuvoje senatvės pensija skiriama asmenims:

sulaukusiems
senatvės pensijos
amžiaus

turintiems bent minimalų
pensijų socialinio
draudimo stažą

15 m.

MINIMALUS DARBO
STAŽAS PENSIJAI
GAUTI LIETUVOJE

JAV pilietybę turintiems asmenims paskirta pensija mokama ir persikėlus gyventi į Lietuvą. JAV pilietybės neturintiems asmenims dėl pensijos perkėlimo keliamos papildomos sąlygos priklausomai nuo pensijos tipo (privačios, našlių ir kt. pensijos). Pensijos perkėlimą reikia derinti su atsakingomis JAV institucijomis.

Lietuvoje sukauptą stažą galite patikrinti www.sodra.lt
JAV sukauptą stažą galite patikrinti www.ssa.gov

Jei gū jums teko dirbti JAV ir norite kreiptis dėl JAV pensijos skyrimo, turite kreiptis į JAV ambasadą Lenkijoje. Visus socialinio draudimo klausimus tvarko Federalinių išmokų skyrius (angl. Federal Benefits Unit), esantis JAV ambasadoje Varšuvoje, Lenkijoje. Efektyviausias būdas susisiekti su šiuo skyriumi Varšuvoje yra internetu: Online Contact Form. Asmenys, turintys prisijungimo duomenis prie savo Socialinės apsaugos duomenų (angl. Social Security Administration), gali patys el. būdu kreiptis dėl pensijos skyrimo.

Pensinis amžius JAV ir Lietuvoje skiriasi. Pensiją JAV pradės mokėti tik kai sulauksite pensinio amžiaus pagal JAV įstatymus (šiuo metu – 66 m.). Šiuo metu Lietuvoje moterų pensinis amžius – 64 m., vyrų – 64 m. ir 6 mėn.. Pensinis amžius Lietuvoje 2026-aisiais pasieks vienodą tiek moterims, tiek vyrams 65 metų ribą.

VAIRAVIMAS LIETUVOJE

Jei grįžote į Lietuvą ir turite amerikietišką vairuotojo pažymėjimą, tapus nuolatiniu Lietuvos gyventoju reikės jį pasikeisti.

JAV išduoti tarptautiniai vairuotojo pažymėjimai keičiami išlaikius teorijos ir praktikos egzaminus VĮ „Regitra“.

Pasikeisti galima tik galiojančią vairuotojo pažymėjimą, o jei galiojančio JAV pažymėjimo neturite, reikės baigti kursus pasirinktoje vairavimo mokykloje ir išsilaikyti teorijos bei praktikos egzaminus VĮ „Regitra“.

KUR KREIPTIS?

Raskite visą Jums reikalingą informaciją
apie grįžimą vienoje vietoje!

www.renkuosilietuva.lt

Renkuosi Lietuvą

8 800 22922

(nemokami skambučiai iš Lietuvos)

+370 525 14352

(skambinant iš užsienio)

renkuosilietuva@iom.int

Nemokamos psichologinės konsultacijos:

psichologas@iom.int

Laukiame sugrįžtant namo!

GLOBALI LIETUVA

Informacija parengta 2023 m. rugpjūčio mėn.